

Hangalak és jelentés 3.

I. Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Azokat a szavakat, amelyek az emberek, az állatok, a természeti jelenségek hangját utánozzák, **hangutánzó szavaknak** nevezzük (krákog, mekeg, csobog).

Ezekben a szavakban a hangalak és a jelentés közötti kapcsolat nem csupán megállapodás kérdése, hanem a jelenség (például a bogár zúgása) befolyásolja azt, hogy milyen hangsorral fejezzük ki a jelentést. A hangalakból következik a jelentés. Ide soroljuk az állatok hangjának utánzásából létrejött állatneveket (kakukk, angolul cuckoo [kukú], németül Kuckuck [kukuk]), továbbá a gyermek- és dajkanyelvi szavakat (pipi, nyihaha, röfi).

Képletük:

H $\Rightarrow$ J

Azokat a szavakat pedig, amelyek csak mozgás, cselekvés vagy tulajdonság hangulatát, látványát idézik fel hangalakjukkal **hangulatfestő**, vagy **hangfestő szavaknak** nevezzük. Ilyen szavak például a langaléta, a nyámnyila, a ballag, a pepecsel stb... Költők, írók gyakran használják ezeket a szavakat egy-egy hangulat pontos ábrázolására, lefestésére.

Képletük:

**f
H $\Rightarrow$ J**

I.1. Pótold az alábbi vers hangulatfestő szavait! (görögnek, csapong, zúg, koppan, rikoltoz)

Este van, este van: kiki nyúgalomba!

feketén bólingat az eperfa lombja,

az éji bogár, nekimegy a falnak,

nagyot

akkor, azután elhallgat.

mintha lába kelne valamennyi rögnek,

lomha földi békák szanaszét

a denevér az ereszt sodorván,

a bagoly csonka, régi tornyán.

(Arany János: Családi kör – részlet)

I.2. Az állatok, tárgyak, természeti jelenségek hangjait hangutánzó szavaknak nevezzük! Írd a képek mellé a megfelelő hangutánzó szót!

I.3. Az alábbi versrészletben számos hangutánzó szó található! Aláhúzással emeld ki azokat!

„Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kunságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.
Méneseznek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.”

(Petőfi Sándor: Az alföld)

I.4. Párosítsd a kifejezéseket, szavakat!

alvó ember, szuszog, száraz avar, dobog, friss hó, susog, szív, ropog, szél, zizeg

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

I.5. Egészítsd ki az alábbi szöveget hangutánzó szavakkal!

Hétvége van, szép, kora nyári idő. A család a Bükkben kirándul. Az erdei fákon lágyan _____ a falevelek, az ösvény mellett kis patak _____. Szerencsénk van, a szél nem _____, békés az idő. Néhol még a tavalyi, száraz avar _____ a talpam alatt, de ha sárba lépek, a _____ bakancsom. A magasabb fákon madarak _____, az erdei virágok körül méhek _____. A közeli faluban harang _____. Olykor az út mellett visz az ösvény, ilyenkor halljuk, hogy autó _____ vagy vonat _____. Estére visszatérünk a szállásra. Lehűlt az idő, begyűjtünk a kandallóba, vidáman _____ a tűz. Poharunkba bor _____, a tűzhelyen illatozva _____ a sült hús. Tökéletes nap volt!

I.6. Készíts egy legalább 10 mondatos leírást, amelyben minél több hangutánzó és hangulatfestő szó használatára törekedj!

Válassz az alábbi címek közül: A vihar; Az őszi erdő!

[illegible]